

דיווח - ניצוד?

דס"ן 'ואל

משום מה אפשרות למסור דו"ח מושלם, הכולל את כל היסודות, עליו לדווח גם על כך, אם, לדוגמה, ראה טנקים מבלי שהיתה לו אפשרות לזהותם מפאת החשיכה — ידוע על כך במפורש. כך ימנע התעוררות החשד אצל מקבל הדו"ח כי ההשטמה נבעה מרשלנות ויחסך שאלות חוזרות שאין אפשרות להשיב עליהן. ואולם, כפי שהזכר בדוגמאות דלעיל, יש דו"חות, הכוללים את כל ה"ממים" ולמרות זאת אינם מובנים. חלק מאי-הבהירות נובע מניסוח מעורפל, חלק נובע מהנחה מוטעית של הכותב, כי הקורא יודע את כל אשר הוא — המדוח — יודע. מתוך הנחה זאת משמיט הכותב מהדו"ח שלו פרטים החיוניים להבנת הענין. למען המחשת חוסר הבהירות של דו"חות, כדאי גם כאן להציג דיווחים בלתי ברורים ולדרוש מהחניכים להצביע על הנקודות הפגומות. כאן גם המקום להזהיר מפני השימוש במונחים חסרי משמעות ברורה ומגדרת, כגון: גדול, קטן, מהיר, אטי, מעט, הרבה, ממוצע, מידה מסוימת, זמן מה, פחות או יותר, אחדים, עכשיו, יותר מאוחר, שמאלה, ימינה (במקום רוחות השמים) ודומיהם. במקום כל אלה יש תמיד להשתמש במידות מוסכמות של כמות, גודל, משקל, זמן ומהירות.

לבסוף, כדאי להדגיש שלוש נקודות: ● יש להקפיד על הבחנה ברורה בין עובד דות וסברות. הסברות עשויות להיות מועילות מאוד, אך חשוב שתוצגנה תמיד בתור ש- כאלה;

● דו"ח צריך להיות קצר ומסודר. עליו לשקף את סדר האירועים ולא את הסדר בו נודעו הפרטים למדוח (שגיאה נפוצה מאוד). הקיצור חשוב משום שהארכה מערפלת את העיקר ומפני שזמן הקוראים יקר. (אגב, ענין זה של קיצור ועריכה קל לתרגל בעזרת תרגילים כתובים, בתנאי שהחניכים בעלי רמה מתאימה);

● הדו"ח חייב להכתב סמוך ככל-אפשר לאירוע. כל רגע החולף מזמן האירוע מטש-טש את הזכרון וגורם להשמטת פרטים.

ובכן, מה יש ללמד בנושא וכיצד אפשר לעשות זאת?

ידוע כי לדיווח מושלם דרושים חמישה יסודות אלה: מי, מתי, מה, מקום, ומדוע. אלה הם חמשת ה"ממים" המפורסמים. המשורר וודיירד קיפלינג שילבט בשיר:

"I had six honest serving men
They taught me all I know
Their names were What and
Where and When
And How and Why and Who".

אפשר לחלוק על כך, אם ה"מדוע" חייב להכלל בכל הדו"חות לסוגיהם; הוא נחוץ בדו"ח מבצעי, אך בדו"חות המסכמים מראה-עינים

או משמע-אזנים, יש בו סכנה מסוימת בגלל מידת הפרשנות האפשרית שבו. ברם, לית מאן דפליג על חשיבותם של ארבעת ה"ממים" הנותרים. שינונם של ה"ממים" יכול להעשות בעזרת תרגילים כתובים פשוטים ביותר. כדי להמחיש ולהבהיר את משמעותם, אפשר להציג בפני החניכים שורה של ידיעות קצרות ולדרוש שיפרקום ליסודותיהן: מה קרה, מתי, למה קרה ובאיזה מקום קרה?

תרגיל מתקדם יותר יכול להיות מבוסס על הצגת ידיעה שבה חסרים יסודות מסוימים, כאשר על החניכים יוטל להצביע על החסר. בנקודה זו חשוב להבהיר שאם אין למדוח

• והנה השיר בתרגום חופשי:
"ששה גברים שרתו אותי
והמה מלמדי:
כיצד, איפה, גם מי ומה,
אף למה ומתי".

הדיווח הגו בעיה כאובה בכל צבא. ישנם צבאות בהם הדיווח הוא כוזב במתכוון — קצין מדוח: "עשיתי כך וכך", בעוד שלמעשה לא עשה דבר; או בעתות מלחמה: "עולה עלי גדוד", כאשר התוקף אינו אלא פלוגה בלבד. בצבאות הלוקים ב"מחלה" זו, הדרך לתיקון היא באמצעות חינוך — ותהליך ההכרזה הוא אטי.

לא בצבאות מסוג זה ברצוני לדון כאן. המדובר הוא בצבאות אחרים, בהם הדיווח הוא כנה ולא כוזב, אך למרות זאת בלתי מדויק. הצופה כותב דו"ח-התצפית ואי-אפשר להבינו; הסייר מגיש דו"ח-סיור המשתמע לשתי פנים; המפקד מדוח על פעולותיו והדו"ח לוקה בחסר. ידועה לכל התופעה השכיחה של קריאות טלפוניות ושל מכתבים הבאים בעקבות הדו"ח ומבקשים הבהרה.

אביא כאן דוגמאות אחדות להמחשת הדברים. מתוך יומן-תצפית: "שעה 1030 — 2 אנשים עברו את הגבול".

מנין באו, לאן הלכו ומי היו — אין הדבר ברור כלל.

מתוך דו"ח-סיור: "10 מ' לפני הגדר נמצאים מוקשים".

האם הכונה למוקשים הנמצאים בתוך המחנה או מחוצה לו? האם הכונה למוקשים המונחים מן הגדר ואילך עד למרחק של 10 מ' ממנה או שהם מתחילים במרחק של 100 מ' מן הגדר? למדוח פתרוניים!

מתוך דו"ח-פעולה: "נתקלנו בחולית אויב. התפתחו חילופי יריות. לאחר ששני אנשים נפגעו, נסוג האויב. הנפגעים פוגו".

אין הדבר ברור כלל למי היו הנפגעים, לאויב או למפקד המדוח.

ליקויים מסוג זה ודומיהם אינם מחויבי המציאות. הם ניתנים לתיקון תוך מאמץ לא רב ותוך זמן קצר יחסית — בתנאי שהמפקדים לא יזלזלו בהם. אפשר לסלקם אם נושא הדיווח יהפך לפרק לימוד ככל האחרים. בשירותנות, בקורסי מש"קים ובקורסים פיקור-דיים גבוהים.